

Ponowna kandydatura Merkel na kanclerza. Szanse na czwartą kadencję

MICHAŁ KĘDZIERSKI

SUMMARY

MERKEL RUNNING FOR THE CHANCELLOR AGAIN. PROSPECT OF THE FOURTH TERM

Angela Merkel has announced that she would run for the fourth term as a German chancellor in the national election next September. She survived the leadership crisis caused by her controversial immigration policy and started to recover the public support she lost last year. At the end of the year it seems to be highly likely she will win the fourth term as a chancellor.

Po miesiącach niepewności Angela Merkel ogłosiła gotowość do ubiegania się po raz czwarty o funkcję kanclerza Niemiec we wrześniowych wyborach do Bundestagu. Liderce CDU udało się przetrwać kryzys przywództwa wywołany jej kontrowersyjną polityką imigracyjną. Zarówno sama Merkel, jak i jej partia, zaczęły odzyskiwać poparcie społeczne. Jej szanse na czwartą kadencję należy ocenić jako wysokie.

W niedzielę 20 listopada 2016 roku kanclerz Niemiec i przewodnicząca Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej (CDU) Angela Merkel ogłosiła chęć ubiegania się o kolejną kadencję w zaplanowanych na wrzesień 2017 roku wyborach do Bundestagu. Informację tę podała do publicznej wiadomości podczas konferencji prasowej. Merkel przyznała, że ta decyzja nie przyszła jej łatwo i że podjęła ją po „nieskończeniu wielu” przemyśleniach. Swoją gotowość do rządzenia krajem przez czwartą kadencję z rządu motywowała wolą „służenia Niemcom swoim doświadczeniem, zdolnościami i nowymi pomysłami” w tych „nad wyraz trudnych i niepewnych czasach”. 6 grudnia na kongresie CDU w Essen członkowie partii oficjalnie przedłużyli kadencję obecnej szefowej oraz zatwierdzili jej nominację na kandydata CDU na kanclerza w jesiennych wyborach do Bundestagu. W wewnętrznym głosowaniu otrzymała poparcie rządu 89,5 % [1].

Polityka migracyjna powodem kryzysu przywództwa

Jeszcze w połowie 2015 roku zadowolenie z pracy kanclerz Angeli Merkel oscylowało wokół 70%, a poparcie jej partii przekraczało 40%. Pozycja szefowej rządu wydawała się wówczas niepodważalna. Zmianę przyniosło zaostrzenie kryzysu migracyjnego latem 2015 roku oraz decyzja rządu o otwarciu granic dla uchodźców. Jak podało niemieckie MSW, w 2015 roku do Niemiec przybyło łącznie 890 tys. osób poszukujących azylu [2]. Polityka rządu wzbudziła liczne kontrowersje i doprowadziła do znacznego spadku popularności samej kanclerz (do ok. 50%) oraz jej partii, która straciła blisko co piątego wyborcę. Na kryzysie najbardziej zyskała prawicowa Alternatywa dla Niemiec (AfD). Krytyka polityki uchodźczej rządu przysporzyła jej wielu nowych wyborców oraz przyniosła bardzo dobre wyniki w kolejnych wyborach regionalnych w 2016 roku [3].

Spadek poparcia CDU i jej porażki wyborcze w 2016 roku wyraźnie podważyły pozycję szefowej partii i rządu. W CDU ujawniła się liczna grupa publicznie

kontestująca otwarcie się Niemiec na uchodźców [4]. W sprzymierzonej bawarskiej Unii Chrześcijańsko-Społecznej (CSU) grożono nawet skargą na rząd do Federalnego Trybunału Konstytucyjnego oraz brakiem poparcia dla ewentualnej kolejnej kandydatury Merkel na kanclerza [5].

Biorąc pod uwagę sytuację wewnątrz partii, Merkel zdecydowała się odłożyć w czasie decyzję o kolejnej kandydaturze. Na jej korzyść działał fakt, że w CDU dotychczas nie ujawnił się żaden poważny konkurent do przejęcia przywództwa, zdolny do zapewnienia partii lepszego wyniku. Mimo spadku poparcia CDU pozostaje nadal zdecydowanym liderem sondaży z bezpieczną przewagą nad drugą Socjaldemokratyczną Partią Niemiec (SPD). Sama Merkel zaś wciąż cieszy się poparciem blisko połowy Niemców. Zajej ponowną kandydaturą na kanclerza opowiada się obecnie 55% badanych, podczas gdy 39% jest przeciwko [6]. Z czasem coraz więcej polityków CDU i CSU

Na jej korzyść działał fakt, że w CDU dotychczas nie ujawnił się żaden poważny konkurent do przejęcia przywództwa, zdolny do zapewnienia partii lepszego wyniku.

zaczęło otwarcie wzywać Merkel do ogłoszenia gotowości do startu w wyborach w 2017 roku, a spory wewnątrzpartyjne zostały wyciszone [7].

Sytuacja na niemieckiej scenie politycznej

Na dziesięć miesięcy przed wyborami do Bundestagu blok CDU/CSU jest liderem sondaży z poparciem ok. 35% Niemców. Jesienią tego roku chadecji udało się zatrzymać sondażowy spadek, który trwał blisko rok, a nawet odrobić część strat [8]. Pozytywny efekt przyniosła sama deklaracja Merkel o kandydowaniu w najbliższych wyborach [9]. Z kolei obecny koalicyjant chadecji – a jednocześnie największy rywal – SPD od blisko dziesięciu lat przeżywa głęboki kryzys. Poparcie socjaldemokratów od miesięcy oscyluje wokół 22%. Ponadto w partii trwa spór w kwestii wyboru kandydata na kanclerza. Lider ugrupowania Sigmar Gabriel,

który ma wielu przeciwników w SPD i nie cieszy się popularnością wśród Niemców, wciąż nie podjął decyzji o kandydowaniu. Do roli kandydata partii na kanclerza przymierzany jest także ustępujący Przewodniczący

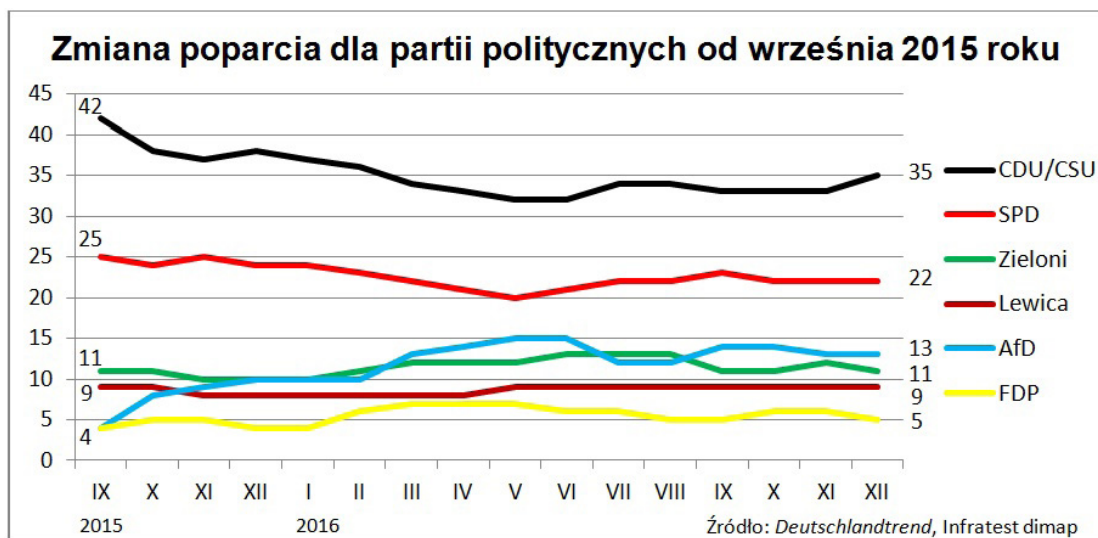
Parlamentu Europejskiego Martin Schulz, który ogłosił już start w wyborach do Bundestagu. W oczach wielu wyborców SPD Schulz daje nadzieje na wyjście partii z kryzysu i przejęcie władzy po wyborach [10]. Według ostatniego sondażu Schulz byłby o wiele groźniejszym przeciwnikiem dla Angeli Merkel niż Sigmar Gabriel [11]. Trzecią partią w sondażach jest,

skupiająca przeciwników imigracji oraz szerzej tzw. wyborców protestu, prawicowa AfD. Po trwającym kilkanaście miesięcy wzroście poparcie dla partii ustabilizowało się na poziomie ok. 12%. Stabilnym poparciem cieszą się Zieloni (11%) oraz Lewica (9%). Tuż nad granicą 5-proc. proggu wyborczego balansuje liberalna Wolna Partia Demokratyczna (FDP).

Szanse Merkel na czwartą kadencję

Obserwacja trendów na niemieckiej scenie politycznej skłania do rozpatrywania trzech możliwych scenariuszy powyborczych, których realizacja będzie zależać od wyników poszczególnych partii [12]. Obecnie najbardziej prawdopodobne wydaje się być przedłużenie aktualnej CDU/CSU-SPD pod kierownictwem Merkel. Ten sprawdzony sojusz dysponowałby stabilną większością w Bundestagu. Ponadto zgodnie z sondażami tzw. Wielka Koalicja jest najbardziej pożądanym wśród Niemców rozwiązaniem [13]. Po drugiej w ostatnich latach takiej koalicji szczególnie w SPD panuje jednak niechęć do jej przedłużenia. Drugim możliwym, lecz mniej prawdopodobnym scenariuszem,

w którym Angela Merkel pozostanie kanclerzem, jest koalicja CDU/CSU-Zieloni. Byłby to pierwszy taki sojusz na szczeblu federalnym. W ostatnich latach partie zbliżyły się do siebie na tyle, że ani CDU ani Zieloni nie wykluczają możliwej koalicji po wyborach. Po obu stronach istnieją wpływowe grupy lobbujące za takim sojuszem. Problemem w zawiązaniu takiej koalicji może się okazać niewystarczająca do stabilnego rządzenia większość w Bundestagu oraz opór ze strony bardziej konserwatywnej CSU [14]. Wydaje się, że jedynym realnym scenariuszem, w którym Angela Merkel nie zostanie po raz czwarty kanclerzem Niemiec, jest centrolewicowa koalicja SPD-Zieloni-Lewica. Perspektywa takiego sojuszu cieszy się szczególną popularnością w SPD, której członkowie zdają sobie sprawę z tego, że tylko w takiej koalicji kolejnym kanclerzem zostałaby polityk SPD [15]. Obecne sondaże nie dają jednak centrolewicowemu sojuszowi większości. Wśród części polityków SPD i Zielonych sceptycznie ocenia się ponadto zdolność koalicyjną Lewicy [16].

Wnioski

Angela Merkel ogłosiła gotowość do ubiegania się po raz czwarty o fotel kanclerza Niemiec, zdając sobie sprawę z wysokich szans na sukces. Liderka CDU przetrwała kryzys wewnątrz partii i zaczęła odzyskiwać utracone podczas kryzysu migracyjnego poparcie społeczne – wciąż jest najbardziej pożądaną osobą na stanowisku szefa rządu. Na dziewięć miesięcy przed wyborami nic nie zapowiada ponadto utraty przez jej ugrupowanie pozycji lidera w sondażach. W realizacji planu objęcia funkcji kanclerza po raz czwarty przeszkodzić jej może ewentualne przełamanie kryzysu SPD. Odzyskanie części utraconych przez soc-

jaldemokratów w ostatnich latach wyborców mogłoby umożliwić partii zawiązanie centrolewicowej koalicji pod swoim przywództwem, nawet jeśli zwyciężką wyborów zostanie chadecja. Podobny scenariusz miał już miejsce w 2014 roku po wyborach do Landtagu Turynii.

Czynnikiem pozytywnie wpływającym na popularność szefowej CDU podczas kampanii wyborczej mogą być wydarzenia na arenie międzynarodowej, zwłaszcza polityka USA pod przywództwem Donalda Trumpa, wiosenne wybory prezydenckie we Francji, negocjacje ws. Brexitu, czy ewentualne przyspieszone wybory parlamentarne we Włoszech. Wobec niestabilnej sytuacji międzynarodowej Niemcy mogą okazać się bardziej skłonni postawić na doświadczoną szefową CDU. Na niekorzyść Merkel mógłby działać ewentualny powrót debaty nad polityką migracyjną wywołany np. nawrotem fali migracyjnej lub atakami terrorystycznymi na terenie Niemiec. Im spokojniejsza będzie kampania wyborcza w samych Niemczech, tym pewniejsza wydaje się być czwarta kadencja obecnej kanclerz.

Schulz, wynik wyniósłby 43% do 36% dla szefowej rządu; <http://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundesweit/ard-deutschlandtrend/2016/dezember/>

[12] Więcej na ten temat: Kędziński M., Niemiecka scena polityczna przed wyborami do Bundestagu, Biuletyn Analiz CIM, nr.8, http://centruminicytyw.org/wp-content/uploads/2016/09/Biuletyn_8_2016_small.pdf

[13] <http://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundesweit/ard-deutschlandtrend/2016/november/>

[14] <https://www.welt.de/newsticker/news1/article159909667/Soeder-gibt-Schwarz-Gruen-im-Bund-2017-keine-Chance.html>

[15] Kędziński M., R2G alternatywą dla Niemiec, Blog CIM, 19.10.2016, <http://blog.centruminicytyw.org/2016/10/r2g-alternatywa-dla-niemiec/>

[16] <http://www.sueddeutsche.de/politik/spd-linke-und-gruener-traum-von-rot-rot-gruen-1.3210253>.

[1] <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-12/angela-merkel-mit-89-5-prozent-als-cdu-chefin-wiedergewaeht>

[2] <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlinge-2015-kamen-890-000-schutzsuchende-nach-deutschland-a-1114739.html>

[3] W tegorocznych wyborach do parlamentów krajowych (landtagów) Alternatywa dla Niemiec osiągnęła następujące wyniki: 24,3 proc. w Saksonii-Anhalt (2 miejsce), 20,8 proc. w Meklemburgii-Pomorzu Przednim (2 miejsce), 15,1 proc. w Badenii-Wirtembergii (3 miejsce), 12,6 proc. w Nadrenii-Palatynacie (3 miejsce) oraz 14,2 proc. w Berlinie (5 miejsce).

[4] <https://www.welt.de/politik/deutschland/article151188621/Diese-Unionpolitiker-fordern-Kurskorrektur-von-Merkel.html>

[5] <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/horst-seehofer-droht-angela-merkel-mit-verfassungsklage-a-1057085.html>

[6] <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-11/mehrheit-wuenscht-neue-amtszeit-merkel>

[7] <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-in-der-csu-waechst-unterstuetzung-fuer-erneute-kanzlerkandidatur-a-1117935.html>

[8] Według pracowni badań Insa na początku października poparcie dla CDU/CSU spadło do historycznie najniższego poziomu 29,5% <https://www.welt.de/politik/deutschland/article158672798/Union-faellt-auf-Rekordtief-von-29-5-Prozent.html>

[9] Wszystkie ośrodki badań opinii publicznej po deklaracji Merkel zanotowały wzrost poparcia dla chadecji o średnio 2%. Zestawienie badań dostępne na stronie www.wahlrecht.de/umfragen

[10] Kędziński M., Martin Schulz – wybawca SPD ze Strasburga?, Blog CIM, 26.10.2016, <http://blog.centruminicytyw.org/2016/10/martin-schulz-wybawca-spd-ze-strasburga/>

[11] Gdyby Niemcy mogli wybierać kanclerza bezpośrednio, z dwójki Merkel-Gabriel aż 57% wybrałoby obecną kanclerz, a jedynie 19% lidera SPD. Gdyby przeciw Merkel wystąpił

Michał KĘDZIERSKI

Absolwent studiów pierwszego i drugiego stopnia w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego (2015). Stypendysta Międzynarodowego Stypendium Parlamentarnego IPS 2016 w niemieckim Bundestagu. W latach 2012-2014 redaktor Przeglądu Spraw Międzynarodowych Notabene oraz od 2012 roku Portalu Spraw Zagranicznych, w którym od 2015 roku pełni funkcję szefa działu Europa i Unia Europejska. Od 2014 roku współpracuje przy redakcji „Biuletynu Niemieckiego”, wydawanego wspólnie przez Centrum Stosunków Międzynarodowych oraz Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej. Zainteresowania naukowe: polityka wewnętrzna i zagraniczna Republiki Federalnej Niemiec, ze szczególnym uwzględnieniem stosunków polsko-niemieckich i niemiecko-rosyjskich.

**CENTRUM
INICJATYW
MIĘDZYNARODOWYCH**

Centrum Inicjatyw Międzynarodowych
Al. Jerzego Waszyngtona 120/12
04-074 Warszawa
kontakt@centruminicjatyw.org